

↑ Turvetoimialan yrittäjät tarvitsevat kertaluontoisen luopumispaketin. Kuva Hannu Salo.

Turvetyöryhmän tärkeimmät esitykset

Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman laaja-alaisen turvetyöryhmän loppuraportti julkaistiin maaliskuun lopussa. Siinä on yhteensä 26 toimenpide-esitystä, joista vajaa puolet voitaisiin katsoa parhaiten vaikuttaviksi turvetoimialan kannalta.

Hannu Salo

Esityksiä päättäjien pöytiin

Työryhmän toimeksiantona oli tarkastella energiakäytön vähentämisessä turpeen käytön hallittua

suuntaamista korkeamman jalostusasteen innovatiivisiin tuotteisiin sekä muutoksen toteutusta alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Työryhmän jäsenet edustivat eri alojen asiantuntijoita ja sidosryhmiä tutkimuslaitoksista kansalais- ja edunvalvontajärjestöihin.

Onkin tärkeää muistaa, ettei kyseessä ollut poliittisesti asetettu tai parlamentaarinen ryhmä, jossa olisi kenties voitu jo sitoutua päätöksiin. Ministeriöistä TEM:n lisäksi edustettuina olivat MMM ja YM. Tarkemmin tästä sekä työryhmän työn aikana kertynyt materiaali löytyy kootusti sivulta <https://tem.fi/turvetyoryhma>.

Tiivis työskentely ja kuulemiset loivat perustaa

Työryhmä kokoontui 25 etäkokoukseen ja kuuli yli 20 tahoa sekä teetti selvityksen vastataksaan

toimeksiantoonsa. Asiantuntijasihteeristö ja puheenjohtaja työnsivät lopulta 81-sivuista työpapereita viimeisten reilun kolmen kuukauden aikana kokousten välillä ja työryhmän jäsenet ottivat luonnoksiin kantaa. Kaikki monipuolisen työryhmän jäsenet olivat yhtä mieltä siitä, että tällainen prosessi opetti paljon turvetoimialasta ja myös erinäisistä vaikutuksista, joita siihen liittyy. Näkökulmat avartuivat ja myös ymmärtämys, vaikka lopulta työpaperiin liitettiinkin kolme eriävää mielipidettä. Ehkä tällainen ymmärtämyksen lisääntyminen ja kertynyt aineisto ovat tärkein saavutus tulevien päätösten teon kannalta.

Työryhmän toimikauden aikana energiaturpeen käyttöön ratkaisevasti vaikuttava päästöoikeuden hinta on yli kaksinkertaistunut alle 20 eurosta 42 euroon hiilidioksiditonnilta ja vuoden alusta

myös turpeen energiavero nousi kolmesta eurosta 5,7 euroon megawattitunnilta.

Toimenpiteitä seurannaisvahinkojen vähentämiseksi

Työryhmän esityksistä yksikään ei ole sellainen, joka voisi estää energiaturpeen tuotannon ja käytön nopeaa laskua ja alan työpaikkojen menetyksiä. Keskeistä on, miten tämän nopean muutoksen vaikutuksia voidaan lieventää ja kompensoida eniten siitä kärsiville.

Hallitusohjelmaan kirjattu energiaturpeen käytön puoliintumistavoite tällä vuosikymmenellä tapahtuu Bioenergia ry:n helmikuun arvion mukaan jo parissa vuodessa. Tämä lisää vaatimuksia toteuttaa siirtymä oikeudenmukaisesti: on tuleva vastaan juuri niitä, jotka ovat pahiten siirty-

mästä kärsimässä ja jotka menettävät koko elinkeinonsa tai työpaikkansa. PTT arvioi äskettäin, että vuonna 2019 turvetoimialan tuotannon bruttoarvo oli puoli miljardia euroa, alan suora työllistävyys 1 400 henkilötyövuotta ja välillinen koko tuotantoketjussa 2 300 henkilötyövuotta. Tuolloin toimiala oli jo sopeutunut alenuneeseen kysyntään useamman vuoden ajan.

Tarvitaan nopeita toimia kolmella eri osa-alueella

Vaatus kansallisista toimista on oikeutettu, kun EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksesta ei akuuttiin tilanteeseen näytä olevan apua. Ilman kansallisia lisätoimia koko reilusta siirtymästä muodostuu irvikuva ja huono esimerkki muiden toimialojen sopeuttamistoi- mille ilmastotavoitteisiin.

Päätöksiä ja toimia vaaditaan akuutisti kolmella osa-alueella

- alan yrittäjien tilanteen parantaminen
- huolto- ja toimitusvarmuuden varmistaminen
- kasvu- ja ympäristöturpeiden tuotannon turvaaminen

Luopumispaketti budjettikehyksiin

Turvetoimialan yritystoiminnan kertaluontoinen luopumispaketti arvioitiin kaikkein vaikuttavimmaksi toimenpiteeksi tähän tilanteeseen. Jatkovalmistelu olisi kiireellisesti aloitettava ja sen toimenpiteisiin vaaditaan valtion budjettikehystä.

Osana luopumispakettia valtio voisi korvata osan myymättömistä energiaturvevarastoista turvetuotantoyrittäjien kassakriisin hoitamiseksi ja yrityksen tulevaisuuden edellytysten mahdollistamiseksi uudella toimialalla. Siihen voitaisiin liittää myös mahdollisuus hankkia kesken jääneitä turvetuotantoalueita Metsähallituksen käyttöön ja määrätellä korvaustaso turvetuotantokoneiden ja -laitteiden hävittämispalkkioksi. Turve- liiketoiminnan päättävälle yrittäjälle esitetään lisäksi määräaikaista ja kertaluontoista sopeutumisrahaa, joka tukee liiketoiminnan uudistamista tai kouluttautumista uuteen ammattiin. Turvetuom- alan ikääntyneiden yrittäjien enenaikaisen eläkkeen valmistelu kuuluisi myös osaksi valmisteltavaa luopumispakettia

Verorajan nostolla on monelle merkitystä

Tärkein ja markkinaehtoisin kohta työryhmän työpaperissa on esitys 5, **turpeen verottoman laitost-**

kohtaisen käytön alarajan nosto 5 GWh:sta 10 GWh:iin. Verollista tuotantoa olisi ainoastaan ylimenevä osa. Esitys sisältää lisäksi ajatuksen joustomekanismista, jossa energiaturpeen vero riippuisi käänteisesti päästöoikeuden hintakehityksestä.

Näillä toimenpiteillä turvataisiin energiaturpeen tuotantoa 1–2 TWh:n verran taloudellisesti järkevällä tavalla. Tämä pitäisi yllä tuotantoaloja sekä -kalustoa ja siten edistäisi huoltovarmuutta ja siirtymän oikeudenmukaisuutta siirtymäkauden aikana myös pienille kaukolämpöyhtiöille, joilla ei ole resursseja investoida uuteen tuotantokapasiteettiin nopealla aikataululla, mikäli turpeen saatavuus vaarantuisi.

Tämän kokoluokan lämpölaitoksia on tyypillisesti pienten kuntien taajamissa, joiden lämpölaitoksissa turvetta käytetään seospolttoaineena ja huippukulu- tuksen aikaan polttoöljyn sijasta. Useimmille pienille lämpölaitok- sille jo normaali korvausinvestoinnit ovat iso taakka, joten tarpeetonta lisävelkaa ja kustannuk- sia halutaan välttää. Toimenpiteet olisivat määräaikaaisia, mutta ne tulisi toteuttaa mahdollisimman pian.

Edellä mainittuun liittyy esitys **turpeen säilyttämisestä huolto- ja toimitusvarmuuspolttoaineena siirtymäkauden ajan** huomioiden vaihtoehtoisten energia- muotojen kehittyminen. Turpeen energiakäytön ja tuotannon en- nakoitua huomattavasti nopeam- pi väheneminen uhkaa vakavasti energiahuoltovarmuutta.

Pienpuuta ja terminaaleja

Bioenergia-alan ja koko metsäalan kannalta tärkeä on myös loppuraportin esitys **selvittää ja toteuttaa keinoja kotimaisen metsähakkeen saatavuuden varmistami- seksi.** Tarjonnan vahvistamiseksi tarkastellaan keinoja edistää energiapuun keruuta nuorilta metsänhoitokohteilta, esimerkiksi arvioi- malla Kemera-tukijärjestelmään sisältyvän nuoren metsän hoidon ja pienpuun keruutuen tukiehto- ja sekä tukien sisällyttämistä vuo- den 2023 jälkeiseen uuteen kestä- vän metsätalouden kannustejär- jestelmään. Lisäksi valtakunnalli- sesti kattavan energiapuun termi- naaliverkoston kehittymistä tulisi edistää nykyistä voimakkaammin. Maakuntatasolla tulisi vahvistaa metsäenergian ja puupolttoainei- den hankintaketjua ja logistiikkaa, mikä olisi erityisen tärkeää turve- kunnissa, joissa vapautuu työpa- nosta turpeen energiakäytön vä- hentyessä.

Toimenpiteet edistäisivät myös turveyrittäjien uudelleentyöllisty- mistä energiapuun korjuussa, vah- vistaisivat muualta kuin metsäte- ollisuuden sivutuotteena saatavia energiapuuvirtoja sekä vähentäi- sivät ulkomailta tuodun energia- puun määrää.

Muut turvetuotteet

Kasvu-, kuivike- ja ympäristö- turpeen tuotannon turvaami- seksi on koko joukko myönteisiä esityksiä alkaen esityksestä, miten kuiviketurve huomioidaan eläin- ten hyvinvointi -korvauksessa. Mielenkiintoinen, mutta haasta- va ja pitemmälle tulevaisuuteen ulottuva on esitys 9, huoltovar- muuden kannalta välttämättö- mien kasvu- ja kuiviketurpeen ja energiaturpeen tuotantoalueiden turvaaminen. Siinä selvitetäisiin mahdollisuutta luoda järjestel- mä, jossa säilytetään tuotannos- sa kotimaista kysyntää vastaava määrä kasvu- ja kuiviketurpeen tuotantoalueita ja noston loput- tua säilytettäisiin alueista huolto- varmuuden kannalta välttämätön osa valmiudessa energiaturpeen nostoon.

Tarvitaan poliittinen tahdonilmaus

Moniin työryhmän yksimielisesti kannattamiin esityksiin päättäjien on nyt perusteltua tarttua välittö-

mästi. Aikataulua on perätty ja nyt tulisi työryhmän esityksistä laatia jonkinlainen tiekartta.

Jos vain yksi keino pitäisi saada läpi, niin se olisi energiaturpeen verottoman käytön alarajan nos- to ja mahdollistaminen lämmön- tuotannossa 10 GWh:iin saak- ka. Tämä parantaisi etenkin kun- taomisteisten kymmenien pienten lämpölaitosten toimitus- ja huol- tovarmuutta tasaisesti eri puolilla maata sekä loiventaisi oikeuden- mukaisella tavalla turveyrittäjien kokemaa romahdusta.

Muutaman vuoden päähän huolta on kannettava kuivike- ja kasvuturpeen saatavuuden tur- vaamisesta. Vaikka kuivike- ja kas- vuturpeiden tilanne sekä merkitys eläintiloille ja kaupapuutarhoil- le työryhmässä tunnistettiin, niin tuotantoresurssien varmistami- seksi näkymää tulisi luoda pitem- mälle tulevaisuuteen, kun näiden tuotanto ei enää saa apua energia- turpeen nostosta.

Tuotantoalueet seuraavaan käyttömuotoon

Koko yhteiskunnan kannalta tär- keää on sujuvoittaa turvetuotan- toalueiden siirtymistä seuraa- vaan maankäyttöön. Noin 9000 ha odottaa lupaehdoista vapautu- mista. Tavoitteena tulee olla nopea siirtymä seuraavaan maankäyt- töön ja sujuva muutoksenhaku- menettely uudessa tilanteessa. ■

Suonpohjilta edullisesti päästö- vähennyksiä – oikeudenmukaisen siirtymän hengessä

Koneyrittäjät, MTK ja Bioener- gia esittivät turvetyöryhmän loppuraporttiin täydentävän lausunnon, jonka sisältö on tiiv- vistetysti seuraava:

Turvealan tilanne ajaa satoja pienyrityksiä talousahdinkoon. Osalla ahdingon syy on panos- tukset turvetuotantoalueisiin, jotka nyt jäävät tuottamatto- miksi. Ahdinkoa lieventäi- si merkittävästi, jos turvesuon sulkemisesta ja hiilivarastok- si muuttamisesta maksettaisiin oikeudenmukainen korvaus.

Turvetuotantoalueiden pääs- töt olivat vuonna 2019 yhteen- sä 1,7 miljoonaa CO₂ tonnia . Nämä kesken jääneet tuotanto- alueet olisivat turvattavissa hii- livarastoiksi ja muutettavissa hiilinieluiksi. Turvetuotanto- alueita, joiden hiilivarasto voi- taisiin turvata ja muuttaa takai- sin hiilinieluiksi voisi olla noin

20 000 ha. Kun näiden päästö voitaisiin pysäyttää ja käyttää 15 vuoden oletettua tuotantoaika- laskentaperusteena, niin saa- daan päästövähennyksiä yli 8 miljoonaa CO₂ tonnia. Tähän il- mastotekoon tarvitaan tekijöille oikeudenmukainen korvaus.

Korvauksen perusteena voi- si olla päästöoikeuden hinta. Päästö suohehtaaria kohden olisi mainitun 15 vuoden aika- na noin 400 tonnia / hehtaari. Käytettäessä päästövähennyksen hintana realistista 26 euroa/hii- lidioksiditonni saadaan päästö- vähennyksen korvaukseksi noin 10 000 euroa/hehtaari. Tällöin voitaisiin jo puhua oikeuden- mukaisesta korvauksesta, jolla estettäisiin henkilötason trage- diat ja turvattaisiin työnsä ja in- vestointinsa menettäville yrit- täjille tulevaisuuden rakenta- misen pohja.